

Näin tehtiin Minervan perintö

Minervan perintö -videodokumentti on aikamatka jyväskyläläisen tiedekirjaston historiaan. Dokumentissa edetään rakennuksittain laitoksen historiassa. Liikkeelle lähdetään kirjaston ensimmäisestä sijaintipaikasta, Viljamakasiinista eli nykyisestä Rehtoraatista. Siitä edetään Oppion rakennuksen kautta yliopiston päärakennukseen Aallon kirjastoon ja päädytään lopulta nykyiseen pääkirjastoon.

Videossa kirjaston entiset työntekijät ja johtajat kertovat tarinoita sekä mietteitä kirjastosta ja kirjastolaisena olemisesta. Äänessä ovat Eino Eskelinen, Pirkko Saarijärvi, Eeva-Maija Tammekann, Oili Kokkonen, Kai Ekholm ja nykyinen ylikirjastonhoitaja Pirjo Vatanen.

Minerva on roomalaisten viisauden jumala. Tämän viisausaspektin lisäksi sana liittyy kirjastoon muutenkin. Jyväskylän Tieteellinen kirjasto osti vuonna 1914 helsinkiläisen antikvariaatti Minervan konkurssipesältä yhdeksän raitiovaunullista kirjoja. Runoilija Juhani Siljo lajitteli aineiston viiteen luokkaan: Fennica-osastoon, varmasti säilytettävään ulkomaalaiseen sekä arvoltaan epäilyttävään ulkomaalaiseen ryhmään, arvokkaampiin liikkakappaleisiin sekä hylkytavaraan.

Videontekijän vuosi

Videoprojektin lähtölaukaus tapahtui kirjaston arvokeskustelu-teemapäivässä syksyllä 2001. Tosin aikaisemminkin tällaisen videon teosta oli ollut puhetta. Allekirjoittanut sai tuottajan pestin. Lähdin edistämään hanketta yhdessä Anneli Riihimäen ja Oili Kokkosen kanssa.

Töitä videon eteen tehtiin periodeittain ihmisten aikataulujen mukaan. Keväällä työryhmä ideoi ja suunnitteli. Allekirjoittanut hoiti hankkeen rahoitusasioita. Kauko Sorjosen säätiö ja yliopiston kulttuuritoimikunta antoivat ystävällisesti avustusta videon tekoon. Loppurahoitus oli kirjaston omaa satsausta.

Ratkaiseva asia hankkeen toteutumisessa oli Anneli Riihimäen idea palkata kirjastossa aikaisemmin työskennellyt Vesa Niinikangas videon käsikirjoittajaksi ja toimittajaksi. Videon teknisestä toteutuksesta lähti vastaamaan Matti Haveri-Heikkilä yliopiston viestintä- ja AV-palveluista.

Vesa teki kesällä alustavan käsikirjoituksen kuvauksien pohjaksi. Elokuussa kuvattiin pääosa videon materiaalista yhden viikon aikana: Tekijäporukka ja haastateltavat vaelsivat yliopiston kampuksella, kävivät entisissä kirjastorakennuksissa ja muistelivat menneitä. Henkilöhaastatteluja tehtiin kirjaston päärakennuksessa. Vesa ja Matti matkustivat päiväksi Helsinkiin ja tallensivat Eeva-Maija Tammekannin ja Kai Ekholmin osuudet siellä.

Marraskuussa editoitiin raakamateriaalista 50-minuuttinen video. Elokuussa nauhoitettua aineistoa höystämään laitettiin yliopiston museosta saatuja valokuvia. Vesa lausui Juhani Siljon Maailman kirja -runon nauhalle - runo laitettiin jäsentämään dokumentin kerrontaa.

Projektin alussa videon julkaisuajankohdaksi määritettiin kirjaston 90-vuotisjuhlat 22.11.2002. Video ehtikin hyvin juhliin - dokumentin raakaversio siirtyi videokasetille edeltävänä iltana. Tämän jälkeen tehtiin vielä materiaalin hiomista. Varsinkin ääni teetti työtä, sillä osa haastatteluista jouduttiin tekemään pelkällä kameran mikrofonilla ja näin saatua ääntä piti korjata paljon.

Allekirjoittanut oli ensimmäistä kertaa videodokumentin tuottajana: yksi projektin opetuksista oli se, että videon pituuden kasvaessa myös työn määrä kasvaa aineiston jälkikäsitellessä - ja aikataulu ei enää välttämättä pidä.

Tarinat kantavat

Dokumentti tuo ihmisten puheiden kautta elävyyttä kirjaston historiaan.

Pirkko Saarijärvi antaa esimerkin hyvästä tietopalvelusta. Hän tarinoi, kuinka hän selvitti tanskalaiselle asiakkaalle sota-aikaisen hevossairaalaan sijaintia Keski-Suomessa. Eino Eskelinen kertoo, mitä Stavangerin piispa sanoi kirjastosta. Olli Kokkonen muistelee kirjaston roolia edelläkävijänä: kun kirjasto julkisti ensimmäisen version www-sivustostaan 90-luvun puolivälissä, samassa yhteydessä kirjastolaiset esittelivät internetin toimintaa Telen (nyk. Sonera) edustajille.

Eeva-Maija Tammekann kertoo nykyisen pääkirjaston suunnittelutyöstä ja omasta roolistaan siinä. Rakennusinsinöörien ja ylikirjastonhoitajan näkemykset eivät aina menneet yksiin. Kai Ekholm puhuu muun muassa kirjaston johtajan työn moninaisuudesta - kaikkia oman osaamisen alueita on käytettävä. Ekholm kertoo myös mainion jutun suomalaisen hiihto-oppaan matkasta sotakorsusta kirjaston lahjoitukseksi. Teoksen toisesta painoksesta säilyi sattuman kaupalla jälkipolville vain yksi kappale.

Kaikkiaan kuvamateriaalia äänitettiin 15 tuntia, joten paljon hyviä juttuja ja muisteluksia jäi videon ulkopuolelle. Kaikki materiaali on toki arkistoitu.

Minervan perinnöstä on tehty esityskopiot valmiiksi nyt tammikuun alussa 2003. Video sopii kirjaston sisäiseen koulutukseen ja esitettäväksi kaikille kirjaston historiasta kiinnostuneille.

Ja näin se alkaa:

- "Mitä tiesit kirjaston historiasta tullessasi töihin?" kysyy Vesa Niinikangas
- "En yhtään mitään", vastaa Eino Eskelinen.

Risto Heikkinen
videodokumentin tuottaja